

ҚОЖА АХМЕТ ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЗАҚ-ТҮРІК
УНИВЕРСИТЕТИ

«БЕКТЕМІН»

Академиялық мәселелер вице-ректоры

Э.К.Идрисова

« 19 » 12 2025 ж.

«Мұрагерлік құқық: құқық қолдану практикасы»
бойынша
«КҮМІС УНИВЕРСИТЕТ»
жобасы аясындағы тыңдаушыларға арналған
дамыту курс бағдарламасы

Курс бағдарламасы университеттің оқу-әдістемелік кеңесінің «19» желтоқсан 2025 ж. күнгі №5 мәжілісінде талқыланып, бекітілді.

Университеттің оқу-әдістемелік комитет хатшысы

И.Б. Усембаева

Курс бағдарламасын құрастырғандар: PhD, аға оқытушы Ә.О. Қасымбек, PhD, аға оқытушы М.М. Иманбекова, аға оқытушы Қ.Т. Тұрлыбеков

КУРС СИПАТТАМАСЫ

«Мұрагерлік құқық: құқық қолдану практикасы» курсы Қазақстан Республикасы ішкі саясатының негізгі қағидаттарын, құндылықтары мен бағыттарын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Президентінің 2025 жылғы 5 қарашадағы № 1081 Жарлығының «Әділдік пен жауапкершілік», «Отбасы саясаты» сияқты жалпыұлттық құндылықтар мен ішкі саясаттың басым бағыттарын іске асыруға бағытталған.

Курста Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасындағы мұрагерлікке қатысты негізгі нормалар қарастырылады және олардың нақты тәжірибеде қолданылуы түсіндіріледі. Тыңдаушылар өсиет рәсімдеу, мұрагерлік істі ашу, құжаттар жинақтау және нотариаттық рәсімдер сияқты маңызды процестерді жан-жақты меңгереді. Практикалық мысалдар мен кейстер арқылы құқық қолдану дағдылары дамытылады. Бұл курс құқықтық сауаттылықты нығайтып қана қоймай, мұрагерлік қатынастардағы туындауы мүмкін отбасылық дауларды алдын алу мен тиімді шешудің жолдарын үйретеді. Курсты аяқтағаннан кейін тыңдаушылар мұрагерлік мәселелерде сенімді түрде әрекет ете алатын болады.

Курс мақсаты – тыңдаушыларды Қазақстан Республикасындағы мұрагерлік құқықтың теориялық негіздерімен және практикалық қолдану ерекшеліктерімен таныстыру, күнделікті өмірде жиі кездесетін мұрагерлік дауларды, рәсімдерді және құқықтық мәселелерді сауатты шешу дағдыларын қалыптастыру.

Курс міндеттері:

- Мұрагерліктің құқықтық табиғатын, қағидаларын және түрлерін түсіндіру;
- Өсиет жасау, оны өзгерту және жою тәртібімен таныстыру;
- Заң бойынша және өсиет бойынша мұрагерліктің механизмдерін меңгерту;
- Нотариаттық рәсімдер мен мұрагерлік істерді жүргізу тәртібін үйрету;
- Құқық қолдану практикасына негізделген нақты өмірлік жағдайларды талдау;
- Тыңдаушылардың құқықтық сауаттылығын арттыру және шешім қабылдау дағдыларын дамыту.

Күтілетін нәтижелер:

Білім және түсінік деңгейінде тыңдаушылар (50+, 60+ жастағы):

- Мұрагерлік құқықтың негізгі ұғымдарын, қағидаларын және құқықтық реттеу жүйесін түсінеді;
- ҚР Азаматтық кодексінің мұрагерлікке қатысты нормаларын еркін қолдана алады;
- Өсиет және заң бойынша мұраға қалдыру ерекшеліктерін меңгереді, яғни құқықтық сауаттылығын арттырады.

Дағды және қолдану деңгейінде:

- Өсиет үлгісін құрастыра алады, оның талаптарын дұрыс түсіндіреді;
- Мұрагерлік істі ашу, мұраға құқық туралы куәлік алу үшін қажетті құжаттар тізбесін нақты анықтайды;
- Мұрагерлер арасындағы дауларды құқықтық нормаларға сүйеніп шешудің тиімді жолдарын ұсына алады;
- Нақты практикалық кейстерді құқықтық тұрғыдан талдайды және өмірлік жағдайға қолдана алады.

Коммуникативтік және әлеуметтік құзыреттіліктер:

- Нотариуспен, мемлекеттік органдармен, мұрагерлермен дұрыс құқықтық коммуникация орнатады;
- Тұлғалық қарым-қатынас мәдениеті мен құқықтық жауапкершілікті сақтай отырып әрекет етеді.

Курс форматы:

- Дәріс + практикалық жұмыс
- Интербелсенді талқылау, сұрақ-жауап сессиялары

- Құқықтық құжаттармен жұмыс (өтініш, өсиет, актілер, куәліктер)
- Нақты өмірлік жағдайларға негізделген кейс-стади талдауы
- Тәжірибелі нотариус/заңгермен шеберлік сабағы (ұсынылады)

Құралдар мен материалдар:

- ҚР Азаматтық кодексі (ерекше бөлім, мұрагерлік құқық)
- Нотариат туралы Заң
- Үлгілік құжаттар пакеті
- Презентациялар
- Egov.kz – «Электрондық үкімет» порталы
- E-notary.kz – Қазақстанның Бірыңғай нотариаттық ақпараттық жүйесі (БНАЖ)
- Adilet.zan.kz – ҚР нормативтік-құқықтық актілерінің деректер базасы
- Gosreestr.kz – Жылжымайтын мүлік құқықтары мен техникалық мәліметтер мемлекеттік базасы
- E-salyk / Салық төлеушінің жеке кабинеті (kgd.gov.kz)
- E-Заң көмегі» (E-Legal Aid) – Электронды заң көмегі жүйесі

Курс бойынша серіктестер ынтымақтастық және бірлескен қызмет мәселелер бойынша №25/2865 30.09.2025 ж. меморандум негізінде):

- Түркістан облысының Әділет департаменті
- Түркістан облыстық адвокаттар алқасы
- Түркістан-Қызылорда облыстары бойынша өңіраралық заң консультанттары палатасы
- Түркістан облысының нотариаттық палатасы
- Түркістан облысы жеке сот орындаушыларының өңірілік палатасы

Курс ұзақтығы:

- 24 академиялық сағат (жоба талаптарына қарай икемделеді)
 - 1 ай (4 апта), аптасына 2 рет
- Сабақ ұзақтығы: 50 минут

Бағалау форматы (қажет болса):

- Практикалық тапсырма
- Кейс талдау
- Қорытынды шағын тест

ТАҚЫРЫПТАР МЕН САҒАТТАРДЫҢ БӨЛІНІСІ

№	Тақырыптар	Сағат саны
1	Модуль 1. Мұрагерлік құқықтың мәні және өмірлік маңызы	3
2	Модуль 2. Заң бойынша мұрагерлер және мұрагерлік кезектілік	3
3	Модуль 3. Өсиет жасау және оның заң бойынша қорғалуы	3
4	Модуль 4. Өсиетті жарамсыз деп тану және дауларды болдырмау жолдары	3
5	Модуль 5. Мұрагерлікті қабылдау және одан бас тарту тәртібін бұзу салдары	3
6	Модуль 6. Ерлі-зайыптылардың ортақ мүлкіне қатысты мұрагерлік мәселелері	3
7	Модуль 7. Мұрагерлік қатынастарды реттеуде нотариустың рөлі және құжаттарды дұрыс рәсімдеу	3
8	Модуль 8. Мұрагерлік дауларды болдырмау және құқықтық қауіпсіздік шаралары	3
	Барлығы:	24

1-модуль. Мұрагерлік құқықтың мәні және өмірлік маңызы (3сағат)

Бұл модульде тыңдаушылар мұрагерлік құқықтың қоғамдағы рөлі мен мәнін, оның азаматтардың мүліктік құқықтарын қорғаудағы және отбасы тұрақтылығын сақтаудағы өмірлік маңызын түсінеді. Тыңдаушылар мұрагерліктің заңды тәртібі азаматтар арасындағы дауларды болдырмауда, мүліктің ұрпақтан-ұрпаққа әділ және реттелген түрде берілуін қамтамасыз етуде қаншалықты маңызды екенін меңгереді.

Нәтижесінде: тыңдаушылар мұрагерлік құқық нормаларын дұрыс қолдана алады, өздерінің және отбасы мүшелерінің құқықтарын қорғау үшін қандай әрекеттер жасау керектігін анықтайды және мұрагерлікке байланысты даулардың алдын алу дағдыларын қалыптастырады.

2-модуль. Заң бойынша мұрагерлер және мұрагерлік кезектілік (3 сағат)

Бұл модульде тыңдаушылар азаматтық заңнама бойынша заң бойынша мұрагерлердің кімдер екенін және олардың кезектілік тәртібін анықтау қағидаларын меңгереді.

Нәтижесінде: тыңдаушылар мұра ашылғанда қай тұлғалар заң бойынша мұрагер болатынын, қандай жағдайда кезектілік ауысатынын және нақты мұрагерлік жағдайларда дұрыс шешім қабылдау үшін қандай қадамдар жасау керектігін анықтай алады. Сонымен бірге мұрагерлер арасында кезектілікке байланысты даулардың алдын алу дағдыларын қалыптастырады.

3-модуль. Өсиет жасау және оның заң бойынша қорғалуы (3сағат)

Бұл модульде тыңдаушылар өсиет жасаудың тәртібі мен талаптарын меңгеріп, оның заңмен қалай қорғалатынын түсінеді.

Нәтижесінде: өсиетті дұрыс рәсімдеп, оның жарамдылығын қамтамасыз ете отырып, мүмкін даулардың алдын ала алады.

4-модуль. Өсиетті жарамсыз деп тану және дауларды болдырмау жолдары (3 сағат)

Бұл модульде тыңдаушылар өсиетті жарамсыз деп тануға себеп болатын заңдық негіздерді және жиі жіберілетін қателіктерді түсінеді. Сондай-ақ олар өсиет жасау кезінде дауларды болдырмауға көмектесетін алдын алу шараларын қолдануды үйренеді.

Нәтижесінде: тыңдаушылар өсиеттің жарамдылығын қамтамасыз ету үшін заң талаптарын дұрыс сақтай отырып, ықтимал даулардың алдын алып, мұрагерлік процесті дұрыс басқару қабілетіне ие болады.

5-модуль. Мұрагерлікті қабылдау және одан бас тарту тәртібін бұзу салдары (3 сағат)

Бұл модульде тыңдаушылар мұрагерлікті қабылдау және одан бас тартудың заңда белгіленген тәртібін меңгеріп, қандай талаптарды сақтау қажеттігін түсінеді, тәртіпті бұзудың құқықтық салдарын және мұндай жағдайлардың алдын алу жолдарын үйренеді.

Нәтижесінде: тыңдаушылар мұрагерлік рәсімдерін дұрыс орындап, өз құқықтарын жоғалтпау үшін қандай қадамдар жасау керектігін анықтай алады және қателік немесе мерзімді өткізіп алу салдарынан туындайтын дауларды болдырмау қабілетіне ие болады.

6-модуль. Ерлі-зайыптылардың ортақ мүлкіне қатысты мұрагерлік мәселелері (3 сағат)

Бұл модульде тыңдаушылар ерлі-зайыптылардың ортақ мүлкі мен жеке мүлкін ажыратудың құқықтық негіздерін меңгеріп, мұрагерлік ашылған кезде ортақ мүлікті бөлу тәртібін және жұбайдың заң бойынша қандай үлеске құқығы бар екенін түсінеді.

Тыңдаушылар ортақ мүлікті дұрыс айқындамау немесе заң талаптарын сақтамау мұрагерлік дауларға, үлеске қатысты түсініспеушіліктерге әкелетінін талдайды.

Нәтижесінде: тыңдаушылар ерлі-зайыптылардың ортақ мүлкі бойынша мұрагерлік мәселелерін дұрыс шеше алады, мұрагерлік массаны қалыптастыру кезінде қандай қадамдар жасау керектігін анықтайды және мүлікті бөлу кезіндегі қателіктер мен құқықтық даулардың алдын алу дағдыларын қалыптастырады.

7-модуль. Мұрагерлік қатынастарды реттеуде нотариустың рөлі және құжаттарды дұрыс рәсімдеу (3 сағат)

Бұл модульде тыңдаушылар мұрагерлікті қабылдау және одан бас тартудың заңда белгіленген тәртібін меңгеріп, қандай талаптарды сақтау қажеттігін түсінеді, тәртіпті бұзудың құқықтық салдарын және мұндай жағдайлардың алдын алу жолдарын үйренеді.

Нәтижесінде: тыңдаушылар мұрагерлік рәсімдерін дұрыс орындап, өз құқықтарын жоғалтпау үшін қандай қадамдар жасау керектігін анықтай алады және қателік немесе мерзімді өткізіп алу салдарынан туындайтын дауларды болдырмау қабілетіне ие болады.

8-модуль. Мұрагерлік дауларды болдырмау және құқықтық қауіпсіздік шаралары (3 сағат)

Бұл модульде тыңдаушылар мұрагерлік даулардың негізгі себептерін, оларды алдын алудың құқықтық тетіктерін және қауіпсіздікті қамтамасыз ететін заңдық шараларды меңгереді. Тыңдаушылар өсиет рәсімдеу, мұрагерлерді нақты көрсету, мүлікті тіркеу және құқықтарды уақытында рәсімдеу сияқты алдын алу әрекеттерінің маңызын түсінеді.

Нәтижесінде: тыңдаушылар мұрагерлік қатынастарда қателіктерге жол бермеу үшін қандай құқықтық қадамдар жасау керектігін анықтап, даулардың туындауына алып келетін тәуекелдерді басқару қабілетін қалыптастырады. Сонымен бірге олар құқықтық қауіпсіздікті қамтамасыз ететін шараларды тиімді пайдалана отырып, мұрагерлік процестің ашық және даусыз өтуіне мүмкіндік жасай алады.

Әдебиеттер мен нормативтік құқықтық актілер тізімі

Әдебиеттер:

1. Құсайынова Л.Т., Жақыпов Р.С. *Наследственное право Республики Казахстан: Учебное пособие.* – Алматы: Фолиант, 2021. – 248 с.
2. Ақылбеков К.А., Ақылбекова А.Б. *Азаматтық құқық: Жалпы және ерекше бөлім. Практикум.* – Алматы: Тұран Университеті, 2023. – 312 б.
3. Карашева Ж.Т. *Мұрагерлік құқық: теория және практика.* – Алматы: Қазақ ұлттық университеті, 2020. – 180 б.
4. Желонкин С.С., Ивашин Д.И. *Наследственное право: Учебное пособие.* – Москва: Юрайт, 2019. – 215 с.
5. **Бегичев А.В.** *Наследственное право России.* – Москва: Проспект, 2020. – 304 с.
6. **Беспалов Ю.Ф., Беспалова А.Ю.** *Дела о наследовании: Практическое руководство.* – Москва: Норма, 2018. – 190 с.
7. **Төлеубекова Б.Н.** *Азаматтық құқық: Оқулық.* – Алматы: Жеті Жарғы, 2017. – 560 б. (Мұрагерлікке арналған жеке тарау бар.)
8. **Сулейменов М.К., Басин Ю.Г.** *Гражданское право Казахстана: Учебник в 2-х томах. Т. 2.* – Алматы: Жеті Жарғы, 2019. – 640 с. (Мұрагерлік құқық арнайы бөлім ретінде қамтылған.)
9. **Дауешев Л.К.** *Қазақстан Республикасының мұрагерлік құқығы: Оқу құралы.* – Алматы: ҚазҰУ баспасы, 2016. – 142 б.
10. **Нұрмағанбетов А.М.** *Мұрагерлік құқық негіздері: Оқу құралы.* – Астана: Заң әдебиеті, 2022. – 210 б.

Нормативтік құқықтық актілер:

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) № 268-VIII, 27.12.1994.
2. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Ерекше бөлім) № 409-V, 01.07.1999.
3. Қазақстан Республикасының «Құқықтық актілер туралы» Заңы № 195-II, 06.06.2016.
4. Қазақстан Республикасының «Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы» Заңы № 23-37, 16.04.1995.
5. Қазақстан Республикасының «Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу туралы» Заңы № 2198, 17.04.2003.
6. Қазақстан Республикасының «Әділет органдары туралы» Заңы № 91-IV, 21.12.2007
7. Қазақстан Республикасының «Нотариат туралы» Заңы № 159-IV, 24.12.2008
8. Қазақстан Республикасының «Банк қызметі және банк операциялары туралы» Заңы № 2444, 31.07.1995.
9. Қазақстан Республикасының «Авторлық құқық және сабақтас құқықтар туралы» Заңы №6-I, 10.06.1996.
10. Қазақстан Республикасының «Патент Заңы» № 427, 16.07.1999.
11. Қазақстан Республикасының «Тауар белгілері, қызмет көрсету белгілері, географиялық нұсқамалар және тауарлар шығарылған жерлердің атаулары туралы» Заңы № 456, 26.07.1999.